

УКРАЇНА ТА БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: РОДИННІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Болонський процес (започаткований, як це не дивно, у Сорбонні на Спільній зустрічі міністрів Великобританії, Німеччини, Франції та Італії 25 травня 1998 р.). [Саламанка, Конференція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій, 29-30 березня 2001 р.].

Основною ідеєю Болонських документів стає конвертованість дипломів про вищу освіту різних рівнів, а також наукових ступенів та учених звань, тезах про навчання протягом усього життя, розуміння студентства як повноправної частини освітянської, й наукової спільноти та сприятиме мобільності як освітянських, так і виробничих і дослідницьких програм. [Болонья, Спільна заява європейських міністрів освіти, 18-19 червня 1999 р.]. Передбачається, що це, у свою чергу, має підвищити якість європейської освіти, подолати перешкоди, спричинені державною роз'єднаністю (навчання, працевлаштування, зарахування стажу, відповідна платня, пенсія тощо).

Витоки ідей Болонського процесу вбачаються в системі Середньовічного університету як загальноєвропейського освітнього простору. Єдність віри, церкви та світобачення середньовічної Європи, функціонування латинської мови, загальноєвропейське визнання учених ступенів перетворили Старий Світ на єдину державу школярів та науковців, державу без кордонів – політичних, соціальних, регіональних, національних, мовних, а її мешканців – на космополітів з правом та можливостями вільного пересування по усьому континентові PaxLatina. Поява класичної моделі європейської освіти на початку XIX століття перетворила Університет на елітний навчальний заклад, що користувався принципами єдності науки й освіти через академічні свободи та університетську автономію, що найяскравіше відбилося в досвіді американської моделі університету.

Не слід уважати, що Україна досі не мала досвіду університетської освіти в європейському розумінні. Починаючи з XVI ст. українці їздять навчатися за кордон, а іноземні громадяни приїздять в Україну. Із київських професорів за кордоном навчалися Феофан Прокопович, Касіян Сакович, Ігнатій Старушич, Інокентій Гізель, Тарасій Земка, Сильвестр Косов, Петро Могила та багато інших. Училися українці в університетах Падуанському, Лондонському, Лейденському, Геттінгентському. Віденському, Паризьком. Саме з Києво-Могилянською академією, яка заклала основи вищої освіти в нашій країні пов'язаний надзвичайно важливий етап у розвитку освіти, науки, у формуванні світогляду українського народу. З іншого боку, у Києво-Могилянській академії навчалося багато вихідців зі Східної Європи: сербів, болгар, чехів, словаків, румунів, росіян, зокрема, Михайло Ломоносов. За її зразком створювалися середні навчальні заклади – колегіуми (колегії) – у Переяславі, Харкові, Чернігові. Були відкриті школи також і на закарпатських землях – *Студіум рутенум* при німецькомовному Львівському університеті, семінарії й колегії в Тернополі, Ужгороді тощо. [Алексієвець Л.М. *Києво-Могилянська академія у суспільному житті України і зарубіжних країн (XVII – XVIII)*. – Збруч, 1999. – 264 с.].

Увесь час свого існування Академія залишалася загальноосвітнім вищим навчальним закладом європейського рівня: ввела вивчення латини, «семи вільних мистецтв», застосувала ту ж організаційну систему та поділ на класи, запозичила західну методику навчання (диспути), широко було розвинуто систему внутрішнього самоврядування учнів. Демократичність поглядів академії також знайшла своє відображення у виборності ректора та інших учителів, до яких висувалися вимоги не тільки високоосвітнього, а й морального рівня.

Але ні про яку незалежну від царя вчену корпорацію не мало бути й мови, так само як і волі наукових дискусій.. І тут спостерігаємо переривання суто західноєвропейської традиції, її деформацію за політичними державницькими мотивами. У вищій університетській освіті зберігалися положення, що йшли всупереч демократичнішій європейській, - абсолютна уніфікація освітніх

програм, партійно-державна заангажованість інституту професури повна відсутність університетської автономії, безправність студентства.

Одним з перших університетів який після здобуття Україною незалежності у вересні 2003 року приєднався до співдружності університетів, які підписали “Велику Хартію Університетів” Європи (“MagnaChartaUniversitatum”) був НТУУ “КПІ”. Університет є одним з ініціаторів та безпосереднім учасником реформування вищої освіти, впровадження ступеневої системи освіти, кредитно-модульної технології організації навчального процесу, створення додатків до дипломів європейського зразка і вирішення інших питань у рамках Болонського процесу.

Дбаючи про входження України в єдиний європейський освітній простір, НТУУ “КПІ” став осередком Державної інформаційної мережі вищих навчальних закладів і інститутів Національної академії наук URAN, яка є основою до приєднання до Європейської освітньої мережі GEANT. НТУУ “КПІ” є ініціатором створення в Україні Центру суперкомп’ютерних обчислень і даних, який передбачає розвиток інфраструктури для всебічної інформатизації освіти і науки, розроблення елементів штучного інтелекту та інтерактивних технологій.

Отже, приєднання до Болонської конвенції спроможне вивести українську науку та освіту із затяжної кризи. Принаймні, орієнтація на європейську модель розвитку освіти та науки здатна відкрити нові перспективи в дослідницьких програмах та наукових темах, зблизить науку та виробництво, підвищить освітню мобільність. Але при цьому не слід забувати, що європейська модель не є догмою, застиглим каноном, а лише певною системою рекомендацій, спрямованих на удосконалення усіх ланок науки та освіти. А вже що з цієї моделі використовувати – справа українців.